

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICA

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. GERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SIBIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Em. Dan.— *Unificarea legislativă.*

George Iuliu.— *Competența Camerilor arbitrale de pe lângă Bursele de comerț.*

Jurisprudența Română.— *Inalta Curte de Casație și Justiție, secția I.*— *Retract litigios.*— *Recurs prematur.*— *Neadmisibilitate.*

Trib. Ilfov, secția I com.— *Litispendență.*— *Anchetă în futurum.*— *Afacere pendinte la 2 instanțe de grad diferit.*

Trib. Dâmbovița, secția II.— *Dol civil.*— *Viciu de consimțământ.*— *Violență.*— *Caracterul actelor de violență.*

UNIFICAREA LEGISLATIVĂ

Opera de unificare legislativă merge încet, așa de încet încât dacă nu se iau măsuri pentru modificarea sistemului de lucru, nu vom realiza această unificare decât peste douăzeci — citește douăzeci — de ani.

Firește că dacă chestiunea unificării legislative este o problemă de mică importanță așa încât să ne fie indiferent dacă se realizează în doi ani sau în douăzeci, atunci nu e nevoie să ne alarmăm; dacă însă unificarea legislativă este menită să constituie una din pârgurile puternice pe cari se va răzima unitatea noastră națională, atunci avem tot dreptul să fim îngrijorați de această încetineală extremă și să cerem măsuri de îndreptare.

Ziceam că vor trebui douăzeci de ani și mă explic:

Comisiunea de unificare legislativă a început lucrările sale la Decembrie 1920; ea s'a împărțit în mai multe sub-comisiuni: cea a unificării codului civil, procedurii civile, codului comercial, codului penal și procedurii penale.

Din toate aceste materii numai codul penal este terminat și aceasta grație faptului că sistemul de lucru a fost altul decât acela ce se practică cu celelalte materii.

Din codul comercial care are 971 articole nu s'a lucrat decât o treime; din procedura civilă care are 746 articole nu s'a lucrat decât o treime, iar materia codului civil care are 1914 articole, nici n'a fost începută!

Astfel fiind, socoteala e simplă; dacă din legiuiri cuprinzând jumătate din materia codului civil nu s'a lucrat în timp de 4 ani decât o treime — ceea ce însemnează că vor trebui încă 8 ani pentru cele-

alte două treimi —, pentru codul civil vor trebui de sigur douăzeci de ani.

Și fac această socoteală fără să pun în cumpănă însemnătatea deosebită ce ocupă în știința dreptului materia codului civil, față de celelalte.

Nu acuz pe nimeni; din potrivă, țin să declar că membrii comisiunilor muncese cu o hărnicie și conștiinciozitate mai presus de orice laudă, iar miniștrii cari s'au succedat dela 1920 încoace au urmărit cu un viu interes lucrările comisiunilor.

Răul stă în sistemul de lucru și anume în faptul că subcomisiunile sunt compuse dintr'un număr prea mare de membrii, cărora li s'au fixat prea puține ore de lucru.

În comisiunile mari se vorbește prea mult și cum de altă parte timpul de lucru este redus, se explică de ce opera merge încet.

Cari sunt mijloacele de îndreptare? Probabil că sunt mai multe; eu ași propune următorul:

Pentru fiecare cod să se institue subcomisiuni reduse — maximum 5 membrii din cari 3 sau 2 din ținuturile alipite și 2 sau 3 din vechiul regat — cărora să li se fixeze un timp înlăuntrul căruia proiectul împreună cu expunerea de motive să fie terminat.

Cu sistemul acesta sunt sigur că procedura civilă și codul comercial vor fi terminate în timp de un an, iar codul civil în doi ani.

După terminare, proiectele vor fi examinate de comisiunea plenară, adică de membrii subcomisiunilor întruniți, la cari se vor putea adăoga și alte persoane de ex. membrii din viitorul consiliu legislativ.

Atribuțiunea comisiunei plenare va fi:

- Să-și dea părerea numai asupra principiilor.
- Să coordoneze materiile.

Comisiunea plenară va avea de lucru maximum șase luni, așa că după cel mult doi ani și jumătate opera întregă va putea fi prezentată parlamentului.

Parlamentul la rândul său va trebui să găsească un alt mijloc de discuțiune decât cel actual, adică al discuțiunii generale, apoi al discuțiunii pe articole, etc.

Să nu mi se obiecteze că o lucrare făcută în două-

zeci de ani va fi mai bună decât cea făcută în 2 ani jumătate, pentru că:

a) Cu sistemul actual, adică cu oratorie multă și ore de lucru puține — câteva ore pe săptămână —, se întrebuintează un timp care nu este mai mare decât acela ce-l vor întrebuinta subcomisiunile în sistemul ce propun, subcomisiuni cari vor lucra intens câteva ore pe fiecare zi.

b) Opera rezultată într'un timp determinat de un an sau doi, dintr'o muncă continuă de fiecare zi nu poate fi inferioară aceleia rezultată dintr'o muncă târăgănată de zecimi de ani, susceptibilă de atâtea schimbări și în oameni și în principii.

Este de prisos să adaug că sistemul ce propun va realiza o importantă economie în bugetul statului.

Am auzit susținându-se de unii că opera de unificare legislativă trebuie lăsată în grija viitorului consiliu legislativ.

Ar fi o mare greșală pentru că:

a) Consiliul legislativ va avea atribuțiuni de o natură deosebită.

El va trebui mai întâi să pună la punct opera de coordonare a noianului de legi — legi diferite în afară de coduri — cari ne guvernează și unde există mult haos.

Va trebui apoi să armonizeze legile cu regulamentele cari în imensa lor majoritate se bat cap în cap.

Va trebui în fine să alcătuiască legile viitoare pe baza principiilor ce i se vor indica de puterea executivă sau de parlament; sau să fie gata în orice moment a-și da avizul fie asupra proiectelor de legi deja alcătuite de guvern sau de parlament cari urmează a fi supuse dezbaterii parlamentului, fie asupra amendamentelor.

Or, o asemenea activitate nu va îngădui consiliului legislativ să se ocupe și de unificarea legislativă.

b) Admitând că consiliul legislativ ar găsi timp — probabil printre picături —, să se ocupe și de unificarea legislativă, este sigur că nu o va termina în mai puțin de douăzeci de ani.

Afară numai dacă consiliul legislativ nu va fi atât de numeros încât din sânul său să se poată constitui comisii multiple printre cari și o comisiune specială pentru unificarea legislativă.

Ori cum ar fi, un lucru este sigur și anume că sistemul actual nu mai poate dăinui, că un interes superior ne impune alegerea altor mijloace cu ajutorul cărora să vedem împlându-se opera de unificare a legislației țării.

Em. Dan.
Avocat

COMPETENȚA CAMERELOR ARBITRALE

De pe lângă Bursele de Comerț.

II

O chestiune de mare importanță, în legătură cu natura operațiunii încheiată de un mijlocitor oficial, este aceea dacă dânsul trebuie socotit ca comerciant sau nu.

Intr'o părere se susține că agentul de Bursă nu poate fi comerciant, deoarece la baza operațiunii ce mijlocește nu găsim ideea caracteristică de *speculă în scop de câștig*, el fiind plătit cu un curtaș fixat de Comitetul Bursii; că este asimilat funcționarilor publici, de oarece la intrarea în exercițiul profesiei depune jurământ de credință Regelui; că el nu face decât să înlesnească afacerile altora, al căror mandatar este și că profesia sa este supusă unor restricțiuni incompatibile cu calitatea de comerciant. Prin urmare, mijlocitorul oficial nu poate fi comerciant și, deci, în caz de încetare de plăți, nu i se va aplica sancțiunea severă a falimentului¹⁾.

Nu împărtășim această opinie și, de acord cu jurisprudența, credem că mijlocitorul oficial este comerciant²⁾.

În adevăr, una din grupele actelor de comerț prin natura lor, prevăzute de art. 3 c. com., este aceea a operațiunilor bazate pe ideea de *muncă*; între aceste operațiuni legea enumără, la punctul 12, *operațiunile de mijlocire sau samsarie comercială*.

Și atunci, este de examinat dacă intervenția mijlocitorului de Bursă, la încheierea unei tranzacțiuni constituie sau nu un *act de samsarie* cu caracter comercial.

„Samsarul — zice regretatul juriconsult C. C. Arion — este un intervenient care pune față în față două persoane, pentru ca ele să facă o convențiune. Samsarul nu este parte în contract și mijlocirea lui nu este nici mandat nici gestiune de afaceri“³⁾.

Libertatea de inițiativă nu este de esența samsariei, fiindcă se poate întâmpla ca mijlocitorul să capete însărcinarea de a interveni dela una din părți — vânzător sau cumpărător. Ceeace caracterizează mijlocirea este *munca*, bazată pe anume cunoștințe profesionale, *de a determina o convențiune, prin înlesnirea unui acord de voințe*. Deosebirea între mijlocitorul obișnuit și agentul de bursă este că cel dintâi, *uneori*, „descoperă persoanele care ar putea să contracteze între ele și contractul care e de făcut“⁴⁾, pe când cel dealdoilea, *totdeauna*, primește însărcinarea mijlocirii dela una din părți. Mijlocirea oficială nu este decât o samsarie reglementată de lege, agentul oficial deține dela lege exercițiul profesiei sale, în limitele și cu restricțiunile anume arătate acolo. Legiuitorul a

1) Vezi Gh. Stoicescu, Nota în *Pand. Rom.*, 23, II 33.

2) În această chestiune, s'a pronunțat până acuma Trib. Ilfov s. I. com. prin sent. 534 din 9 Aug. 1922 și C. Apel Buc. II prin decizia din 20 Sept. în cunoscuta afacere Istrate, pentru opinia că mijlocitorul oficial este comerciant.

3) C. C. Arion, *Elemente de Drept Comercial* v. I p. 51 No 29

4) C. C. Arion loc. cit.

voit ca natura delicată a operațiunilor de bursă — dat fiind că ele consistă și în negocieri de efecte publice și private — să fie pusă la adăpostul speculațiunilor neînfrânate asupra creditului și mărfurilor de consumațiune. În acest scop, pe deoparte legea creiază condițiuni serioase de admisibilitate pentru profesiunea de mijlocitor, iar pe de alta îl desinteresează de profitul întemeiat pe ideia de tocmeală, printr'un onorar fixat de Regulamentul Burselor, numit curtaj.

De aceia credem că intervenția agentului oficial este un act de samsarie sau mijlocire.

Rămâne de examinat a doua condițiune cerută de codul comercial acestei mijlociri pentru ca ea să constituie un act de comerț și anume să fie vorba de o afacere comercială. Acest examen ne este ușurat de legea însăși, care indică limitativ, după cum am văzut, ce operațiuni sunt date în competența mijlocitorilor oficiali (art. 3) și care califică drept act de comerț orice operație de bursă.

Dacă, prin urmare, intervenția mijlocitorului oficial este un fapt de samsarie exercitat asupra unui act de comerț, prin natura sa, el nu poate fi decât comerciant, potrivit art. 3 punct. 12 c. com⁵).

Dar pe lângă aceste considerațiuni, voința legii de a face din mijlocitorul oficial un comerciant, rezultă și din îndatorirea ce-i pune, prin art. 41 și 43, de a ține registre comerciale și de a trece într'însele zi cu zi operațiunile ce efectuează. Aceste registre au importantul rol de a proba că operațiunile ce constată sunt regulate, că sunt operațiuni de bursă și că deci constituiesc acte de comerț.

În fine, mijlocitorul de Bursă își exercită profesiunea într'un local și sub o firmă proprie, ceea ce dă acestei profesiuni caracterul unei întreprinderi comerciale.

În opiniunea contrarie, se obiectează că mijlocitorul de Bursă nu exercită comerțul în nume propriu; că este supus la diferite îngrădiri incompatibile cu libertatea comerțului, că angajează creditul altora, într'u cât el nu se obligă personal.

Aceste obiecțiuni constituiesc dificultăți aparente în examinarea problemei.

Angajează agentul de bursă numai creditul altora în operațiunile ce înlesnește? Nu face oare mijlocitorul de schimb și efecte cumpărări și vânzări în compt? Ce însemnează jurământul că-și va îndeplini cu sfințenie datoriile de mijlocitor? Nu e acesta un credit moral pe care-l garantează cu o formulă solemnă? Și poate fi un credit mai vrednic de ținut în seamă pentru un comerciant, pentru un om de afaceri, decât creditul moral? Dar condițiunea cerută de lege ca agentul de Bursă să fie recomandat de 10 comercianți, chezași ai bune sale reputațiuni? Dar dovada că posedă cunoștințele necesare specialității? etc., etc.

Nu constituiesc oare aceste cerințe ale legii tot atâtea exmple de creditul moral și material ce se cere mijlocitorului.

Dacă toate aceste condițiuni s'ar pretinde și ar

putea fi îndeplinite de orice comerciant, apoi, comerțul ar putea să se felicite de reprezentanții săi.

În al doilea rând, deși negoțul implică ideia de libertate, nimic nu împiedecă să fie supus oare-cărora restricțiuni, pe care legiuitorul le socotește necesare în interesul public. Astfel, legea sanitară, care reglementează comerțul de farmacie pune numeroase îngrădiri exercițiului acestei profesiuni. De asemenea legile și regulamentele comunale reglementază fabricațiunea și vânzarea unor articole de consumațiune. Legea monopolului cărciumilor la sate și a băuturilor spirtoase impun anume condițiuni celor ce voesc a fi cărciumari, etc.

În fine, pentru a se tăgădui mijlocitorului de Bursă calitatea de comerciant, se invoacă dispozițiunile art. 38, care îi interzic, în mod absolut de a face comerț sau operațiuni de bursă pentru el însuși. Acest articol este însă cea mai bună confirmare a opiniunii ce susținem; căci, pe deoparte, interdicțiunea legii n'are nimic de a face cu calitatea de comerciant a agentului oficial, ea are de scop de a-l desinteresa de o afacere ce nu-i aparține și pe care numai o înlesnește, iar pe de altă parte însemnează că legea însăși recunoaște caracterul de mijlocire oficiului său. Codul de comerț cunoaște, de altfel și alți comercianți, cari nu fac acte de comerț pentru ei înșiși sau cu creditul lor propriu; aceștia sunt agenții de afaceri și comisionarii. Actele lor sunt acte de comerț obiective, iar dânsii sunt niște întreprinzători, cari le repetă în mod obișnuit.

Ne rămâne de examinat o ultimă chestiune în legătură cu caracterul oficiului de mijlocire: sunt agenții de bursă funcționari publici?

Ce este funcțiunea publică?

„Funcționarii publici sunt toți aceia cari, în schimbul unei remunerațiuni, colaborează în mod permanent la îndeplinirea unui serviciu depinzând de autoritatea administrativă“⁶).

După legea pentru statutul funcționarilor — cea dintâi care dă o definițiune la noi funcțiunei publice, — „sunt funcționari publici cetățenii români, fără deosebire de sex, care îndeplinesc un serviciu public permanent la Stat, județ și comună, sau la instituțiunile al căror buget este supus aprobării Parlamentului, Guvernului sau consiliilor județene și comunale“.

Din aceste două definițiuni care se completează, reiese că elementele caracteristice funcțiunii publice sunt: retribuțiunea, permanența serviciului și dependența de autoritatea publică.

Prima și a doua condițiune sunt de natura funcțiunei publice; a treia însă este de esența ei. Un funcționar care face un serviciu permanent și este retribuit poate fi orice funcționar particular, ba chiar muncitorii angajați pentru lucrările necesare serviciilor publice, pot avea caracter de permanență și pot primi retribuțiune. Numai funcționarii publici însă depind de Stat, în sensul că lucrează în interesul public pe care acesta îl reprezintă, con-

5) «Mijlocitorii sunt considerați comercianți și actele lor sunt comerciale, când operează în materie comercială» (C. C. Arion loc. cit.)

6) Marcel Sibert: Fr. généraux sur la situation juridique des fonctionnaires en Angleterre, Revue du Droit Public Nr. 2 din 1911 p. 211; Anibal Teodorescu: Noțiuni de Drept Administrativ, P. I ed. II 1915. p. 137.

fundând exercițiul serviciului, uneori — cum e cazul funcționarilor de autoritate — cu însuși exercițiul suveranității, și, în orice caz, *colaborând* la bunul mers al mecanismului administrativ.

Or, tocmai acest caracter esențial lipsește mijlocitorilor oficiali. Dacă se poate zice că ei sunt retribuiți, această retribuțiune nu echivalează cu salariul ce se acordă funcționarilor din bugetul administrațiunii, pentru cuvântul că bursa e o instituțiune particulară, pusă numai sub controlul Statului, având bugetul ei propriu, din care-și alimentează nevoile. Curtajul agentului de Bursă nici nu este plătit măcar din acest buget; el este o taxă fixă datorită de părți la încheierea operațiunii, un echivalent obligatoriu al mijlocirei. Toate celelalte elemente ale profesiei, pe care le regăsim și la unele funcțiuni publice, ca: jurământul, numirea prin Decret Regal, aprobarea de către Ministerul Industriei a unor pedepse disciplinare ce i se aplică, nu constituiesc caractere esențiale funcțiunii publice, pentru a-ne îndritui să privim mijlocirea ca o funcțiune publică. Ele nu sunt decât *manifestațiuni ale controlului administrativ*, care se exercită în ceea ce privește modul de îndeplinire a profesiei, control justificat pe importanța ce legea acordă Burselor din punct de vedere al interesului public. Tot așa se explică și penalitatea prevăzută în art. 37 din lege, referitor la cei cari, pe nedrept, își însușesc calitatea de mijlocitori oficiali.

S'ar părea totuși că *sindicul*, care se numește direct de Ministerul Industriei; care, prin excepție și în capitală, poate fi recrutat și dintre persoanele ce îndeplinesc condițiile de admisibilitate prevăzute de legea organică a acelu departament; care primește, în București și un salariu din Bugetul Statului, egal cu acela al unui secretar general (art. 27 l. B. Mod. D. L. 14 Nov. 1918) și care are, tot în capitală drepturile oricărui funcționar public, — este un adevărat funcționar public.

O examinare atentă a spiritului legii ne îndreptățește însă a crede contrariul.

În principiu, sindicii se recrutează dintre mijlocitorii oficiali, aceasta este regula; numai în mod excepțional și numai în capitala țării, el poate fi numit dintre persoane streine acestei profesii.

Apoi, funcțiunea de sindic este o delegațiune pe cinci ani, care rezervă titularului, iarăși numai în București, un salariu din bugetul statului, în afară de curtajul convenit din operațiunile ce legea îi dă în exclusivă sa cădere. Acest salariu care îl atașează de interesul ce au administrațiile publice în operațiunile de Bursă, se justifică prin aceea că el nu mai poate face, în calitate de sindic, mijlociri private.

Dar în afară de poziția excepțională a sindicului Bursei din București, ceilalți sindici n'au o situație diferită de a mijlocitorilor oficiali.

Iată motivele pentru care credem că agenții oficiali de Bursă nu sunt funcționari publici.

S'a pus chestiunea, dacă mijlocitorul oficial instrumentând în circumscripția altei Burse decât aceea pe lângă care este acreditat, diferendul isvorit din operațiunea ce încheie, este de competența *celui dintâi sau a celui din urmă*.

Înalta Curte de Casație, printr'o deciziune recentă⁷⁾, a rezolvat, pentru prima oară, această problemă în sensul că nici o dispozițiune din legea Burselor nu oprește pe un mijlocitor oficial de a instrumenta în altă localitate și că actul atributiv de competență fiind borderoul, care constată că învoiala părților a luat ființă legală, instanța competentă în caz de conflict este Camera Arbitrală a Bursei unde se liberează acel borderou.

Această soluțiune este conformă atât cu litera cât și cu spiritul legii Burselor. În adevăr, nu locul investigațiunilor pe care le face mijlocitorul, în executarea însărcinării sale, determină competența camerei de arbitri. Expresiunea „în afară de bursă” întrebuițată în art. 3 și 47 nu trebuie limitată la o anumită localitate. O persoană care recurge la intervenția unui mijlocitor oficial pentru efectuarea unei operațiuni de vânzare sau de cumpărare, nu poate pretinde ca acesta să-și mărginească investigațiunile. În materie de comerț libertatea de acțiune, de mișcare joacă un rol de căpetenie. Dacă vânzătorul ar cunoaște pe cel mai avantajos cumpărător al mărfurilor sale și, invers, dacă cumpărătorul ar ști că articolul ce-i trebuie îl găsește în cele mai prielnice condiții de calitate și preț, la o anumită persoană, n'ar mai avea nici un înțeles ca, fie unul, fie celălalt, să folosească oficiile agentului de Bursă. Bursa a fost creiată tocmai pentru ca nu acolo să se centralizeze debușeurile negoțului pieții interne, în condițiile de preț statornice, ce formează criteriul de prudență și siguranță al comerțului și finanței. Imprejurarea că părțile se adresează mijlocitorului oficial, învederează că ele voesc să impune târgului lor caracterul unei operațiuni de Bursă. Această operațiune devine regulată, adică dobândește caracter legal, numai în momentul când s'a liberat borderoul de încheere, căruia legea îi atribue cele două efecte importante: *determinarea competenței și tăria unui act autentic*. Borderoul definitiv încheiat de mijlocitorul oficial și înmănat părților — zice o decizie a Înaltei Curți — consfințește în mod legal și uzual încheierea definitivă a afacerii, în care a luat parte un mijlocitor oficial; așa încât, deși tranzacțiunea nu a fost făcută în Bursă, ci în afară de Bursă, camera arbitrală e competentă să judece neînțelegerile isvorite din acea operațiune⁸⁾. Teoria incompetenței *ratione personnae vel loci*, din dreptul comun, nu se aplică în materie de Bursă. Singura incompetență ce se poate ridica este incompetența *ratione materiae*; dacă litigiul nu isvorăște dintr'o operație de Bursă, numai instanțele ordinare au căderea de a-l judeca.

A treia categorie de contestațiuni sunt acelea pentru care părțile au stipulat, în învoiala lor, competența Camerei de arbitri. Legea pune, în acest caz, îndatorirea ca ele să desemneze Bursa la care doresc să se judece. Este o facultate ce se rezervă părților, indiferent de locul formării sau execuțiunii contractului. Legiuitorul acordă cea mai mare libertate și deci cea mai mare înlesnire împriecinătorilor, cari nu sunt ținuiți decât de convențiunea lor.

7) *Cr. Jud.* No 38 din 11 Nov. 1923.

8) *Gas.* III 295 din 12 Mai 1915.

Cum se face această alegere de competență?

În lege nu se arată nimic. Regulamentul, prin art. 187, precizează că „în caz când părțile vor desemna Bursa la a cărei cameră voesc a se judeca, va trebui să anunțe la Bursă în termen de trei zile tranzacțiunea lor, pentru a fi înregistrată. Jurisprudența, însă, în mod constant a înlăturat aplicațiunea acestui text, sub cuvânt că el adaogă la lege, subordonând competența camerei arbitrale unei condițiuni de formă care nu face decât s'o restrângă, ceea ce este contrar spiritului legii⁹⁾).

Termenii în cari trebuie făcută alegerea competenței nu au nimic sacramental. Ea se poate stipula formal, dar se poate vădi și din alte împrejurări ca: înscrierea târgului la Bursă¹⁰⁾; din plata taxelor de bursă și curtaj¹¹⁾; sau dintr'o simplă confirmare a unei oferte care, pe lângă condițiunile operațiunii, conține și mențiunea că judecarea diferendului eventual se va face de o anume cameră arbitrală¹²⁾; fiindcă forma în care are a se face alegerea de competență nu este supusă de lege nici unei condițiuni speciale, ea poate rezulta din orice fapte și împrejurări, a căror examinare este de atributul suveran al instanței de fond și, ca atare, nu cade sub cenzura Casației¹³⁾.

Nu imprimă, însă, caracterul unei operațiuni de Bursă și nu atrage deci competența instanței arbitrale simpla înregistrare la Bursă a operațiunii, făcută numai după cererea uneia din părți fără știrea și încuviințarea celeilalte; *a contrario*, dacă această înregistrare, deși cerută numai de o singură parte, a fost stipulată în contract, constituie o prezumțiune puternică că părțile au voit a fi judecate de Camera Arbitrală a bursei respectative¹⁴⁾.

George Iuliu
Avocat

9) Cas. III. Nr. 478 din 30 Sept. 1913; idem Nr. 539 din 27 Oct. 1915; idem Nr. 178 din 16 Martie 1916, etc.

10) Cas. III Nr. 555 din 6 Nov. 1915.

11) Cas. III 16 April 1923.

12) Com. Arb. București, Nr. 81 din 24 Nov. 1914 în *Bul. Com. Arb.* (1915) p. 195.

13) Cas. III 898 din 26 Sept. 1923 *Jur. Gen.* 1923 No. 1453; idem 1452 din 21 Dec. 1921; Apel Galați *Jurn.* 1343 din 3 Nov. 1921; Cas. III 307 din 13 Mai 1915; idem 338 din 13 Oct. 1920.

S'ar părea că Înalta Curte a revenit asupra acestei interpretări, prin decizia No. 1464 din 25 Oct. 1922 (Pand. Rom. 1923, I, 212), în care pune principiul tocmai contrariu, zicând că simpla înregistrare a contractului la Bursă nu e suficientă, pentru a atrage competența camerei arbitrale, de vreme ce legea cere o manifestare a voinței părților, în această privință și deasemnarea Bursei căreia ele voesc a se supune în caz de litigiu. Totul se reduce însă la o defectuoșitate de redacțiune, căci pe deoparte, în considerentul de speță, suprema instanță recunoaște că intențiunea părților, de a se supune camerei arbitrale, e o chestie de fapt, pe care această jurisdicțiune are dreptul a o examina în mod suveran; iar pe de altă parte, aproape un an dela pronunțarea deciziunii menționate, la 26 Sept. 1923, Înalta Curte, prin decizia No. 898, se exprimă categoric că alegerea de competență nu este supusă de lege nici unei condițiuni formale, ca fiind o chestiune de fapt, care nu poate forma obiectul unei plângeri în Casație, dacă n'a fost propusă și discutată la fond. Ceea ce cere jurisprudența unei alegeri de competență este condițiunea *ca ea să rezulte neîndoelnic din împrejurările invocate*, o manifestare dubioasă de intențiune neputând constitui o dovadă că părțile înțeleg să renunțe la supunerea conflictului lor juridic instanțelor rânduite și organizate de dreptul comun.

14) Cas. III No. 49 din 27 Ian. 1923.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTITIE S. I

Audiența de la 28 Martie 1924

Președenția d-lui Gh. V. Buzdugan, președinte

D. Capriel cu Sofia Marin Ionescu

RETRACT LITIGIOS. — RECURS ÎN CASSAȚIE (PREMATUR. — INADIMISIBILITATE. — ART. 1402 C. CIVIL. — ART. 31 ȘI 33 DIN LEGEA ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE.

Jurnalul prin care instanța de fond a statuat numai asupra retractului litigios propus de parte, fără ca să se fi pronunțat apoi și asupra fondului, nu poate fi atacat cu recurs întrucât neintervenind în cauză o hotărâre desăvârșită recursul introdus este prematur.

No. — 513. Respins ca inadmisibil recursul făcut de către Inginer D. Capriel în contra jurnalului cu No. 6579/922 a Tribunalului Covurlui S. I în proces cu Sofia Marin Ionescu.

S'au ascultat D-nii avocați Gamulea pentru recurent și P. Ioanițescu pentru intimat.

Curtea deliberând,

Asupra incidentului de neadimisibilitate a recursului de față, ridicat de intimati și motivat prin invocarea art. 31 și 33 legea organică a Curții de Casație și Justiție și prin susținerea că jurnalul cu No. 6579/922 al Tribunalului Covurlui, secția I-a, atacat, cu recurs, ar fi o hotărâre nedesăvârșită și, deci, nesusceptibilă de recurs;

Având în vedere că conform dispozițiunilor art. 31 punctul a, și art. 33, din legea menționată, hotărârile nedesăvârșite ale instanțelor de fond, nu pot fi atacate cu recurs;

Considerând că rațiunea acestei dispozițiuni, stă în interesul de a nu se străgăni judecarea unei cauze pendinte înaintea instanței de fond prin introducerea de recursuri contra hotărârilor date în cursul procesului, fără ca prin acele hotărâri instanța de fond să fi fost desinvestită dela judecarea cauzei;

Având în vedere că, în specie, este vorba de atacarea cu recurs a unui jurnal prin care Tribunalul Covurlui, secția I-a, a statuat numai asupra uneia din mijloacele de apărare, de care s'a servit recurentul de azi și anume asupra retractului litigios pe care l'a propus fără ca instanța să fi judecat apoi fondul și să fi epuizat astfel misiunea sa;

Că deci neintervenind în cauză o hotărâre desăvârșită în sensul legii organice a acestei Curți, recursul introdus este prematur și ca atare urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge recursul.

TRIBUNALUL ILFOV

Secția I. Com.

Audiența delă 10 Iulie 1924

Președenția D-lui C. Cătuneanu, Judecător

Banca de Scont cu Firma Ing. L. Marcovici & Co. și C. Delescu

LITISPENDENȚĂ.— ANCHETĂ ÎN FUTURUM.— DACĂ POATE FI PROPUȘĂ ÎN ASEMENEA CERERE.—ART. 66 ȘI 110 PR. CIVILĂ.

LITISPENDENȚĂ.— DACĂ POATE FI ÎNVOCATĂ ȘI CÂND ACEIAȘI CERERE SE AFLĂ PENDINTE LA INSTANȚE DE GRAD DIFERITĂ.—ART. 110 PR. CIVILĂ.

1. Excepțiunea de litispendență poate fi ridicată de partea pârâtă nu numai în acțiunile în care se tinde la obținerea unei condemnațiuni în potriva sa, ci și atunci când este chemată într-o cerere de anchetă în futurum care s'ar mai găsi pendinte și înaintea altei instanțe.

2. Spre deosebire de conexitate, excepțiunea de litispendență poate fi ridicată și când o parte se vede chemată în judecată pentru aceeași cauză cu același obiect și de aceeași parte, înaintea mai multor instanțe nu numai de același grad, dar chiar și de grad diferit.

Jurnal. No. 11484.— Admisă excepțiunea de litispendență ridicată de către C. Delescu și Firma L. Marcovici & Co. în cererea de anchetă în futurum intentată de Banca de scont a României.

S'au ascultat D-ni avocați Negreanu din partea pârâților în d-svoltarea incidentului, și Al. Săvulescu din partea reclamantei în combateri.

Tribunalul,

Asupra excepțiunii de litispendență invocată de către pârâții Const. C. Delescu și firma Ing. L. Marcovici & Co. pe motiv că reclamanta Banca de Scont a României a mai intentat în contra lor o cerere de anchetă în futurum având aceeași cauză și același obiect și identic redactată, asupra căreia a statuat Tribunalul Ilfov Secția III c. cor. prin sentința cu No. 677/924 și care astăzi se află pendinte înaintea s. III a Curței de apel din București, în urma apelului făcut de pârâți prin petițiunea înreg. la No. 10281/924.

Având în vedere că reclamanta Banca de Scont din București cere respingerea excepțiunii ridicată de pârâți pe motiv că cererea care face obiectul acestui proces fiind o cerere de anchetă în futurum, îndreptată conform art. 66 proc. civ., hotărîrea pe care o pronunță tribunalul, nu are caracterul unei hotărîri definitive cu putere de lucru judecat ci este numai o măsură preparatorie, ce se ia în vederea unui proces viitor, astfel că excepțiunea de litispendență nu poate să-și aibă locul în această materie.

Având în vedere că chestiunea de drept ce urmează a fi examinată de Tribunal, este cea de a se ști dacă excepțiunea de litispendență poate fi ridicată înaintea tribunalului și când acesta este sesizat cu judecarea conform art. 66 proc. civ. a cererii de anchetă în futurum.

Considerând că cererile de anchetă în futurum

au de scop stabilirea în mod contradictor cu părțile potrivnice a unor probe care în urmă să serve de temei procesului viitor.

Considerând că instanțele judecătorești când sunt sesizate să statueze asupra unor asemenea cereri au mai întâi a examina dacă în principiu cererea îndeplinește caracterul urgenței pentru a necesita stabilirea unei probe înainte ca între părți să existe vreun litigiu, și să aprecieze în fapt necesitatea și admisibilitatea dovezi ce se tinde să se facă.

Considerând că într-o cât nici un text de lege nu ridică dreptul de apel, partea reclamantă care s'ar simți nedreptățită prin respingerea probatorului cerut, sau pârâtul care ar găsi că rău Tribunalul a încuviințat o asemenea cerere, au dreptul să se plângă pe calea apelului înaintea instanței superioare.

Considerând că deci judecata asupra acestor cereri de anchetă în futurum făcându-se după procedura dreptului comun, instanțele judecătorești având dreptul, după cum vor aprecia, de a le admite sau de a le respinge, părțile putând ataca înaintea instanței de apel hotărîrile tribunalului și Curtea putând reforma sau confirma acele hotărîri, urmează fără îndoială, că rațiunea pentru care procedura civilă dă drept părții pârâte să ridice excepțiunea de litispendență în orice cauză, să-i acorde același drept și când se vede chemată înaintea instanțelor judecătorești pe baza unei cereri de anchetă în futurum.

Având în vedere că odată stabilit dreptul pârâților de a invoca în materia care face obiectul cererii de față, excepțiunea de litispendență, urmează acum a examina a doua obiecțiune ce reclamantul a ridicat și anume dacă această excepțiune mai poate fi propusă și când cu toate că e vorba de 2 cereri identice, una însă se află pendinte înaintea primei instanțe iar cealaltă înaintea instanței de apel.

Considerând că excepțiunea de litispendență are de scop de a evita posibilitatea contrarietății de hotărîri prin pronunțarea în mod deosebit a diferitelor instanțe judecătorești asupra unei aceleiași cereri, cât și de a feri pe o parte de a se vedea chemată și trăgănită pentru aceeași plângere la mai multe instanțe.

Considerând că, dacă această rațiune militează pentru admiterea excepțiunii de litispendență când precizările se află la instanțe de același grad, aceeași rațiune impune a admite litispendența și când cererile se află pendinte la o instanță de grad deosebit, și mai ales când pârâtul care s'ar găsi deja în apel nu poate invoca contra acțiunii ce din nou i-ar fi intentat reclamantul la prima instanță, excepțiunea lucrului judecat, de oarece prima cerere fiind pendinte încă în apel asupra ei nu a intervenit încă o hotărîre definitivă.

Considerând că această interpretare rezultă și din însuși textul art. 110 proc. civ. care spre deosebire de conexitate unde prevede că cererile să se afle pendinte la instanțe de același grad, la litispendență nu prevede aceasta.

Considerând că de altminteri deosebirea pe care o face legea în această privință este și foarte rațio-

nală, deoarece la conexitate nefiind vorba de cereri identice, ci numai de cereri cari au între ele o strânsă legătură și cari pentru o bună administrare a justiției trebuiesc întrunite, joncțiunea lor nu se poate face decât înaintea instanțelor de același grad, pentru ca toate să fi trecut sau să treacă prin cele două grade de jurisdicțiune; pe când la litispendență o cerere de la prima instanță poate să se joncționeze cu cererea care se află în apel fără să se violeze principiul celor două grade de jurisdicțiune, întru cât cererile fiind identice, doar făcute prin petițiune deosebită, partea nu se poate plânge că prima instanță nu s'a pronunțat asupra pretenției sale, iar dacă a găsit cu cale să mai îndrepte încă odată aceeași cerere asupra aceluiași pârît, acesta este în dreptul său, invocând litispendență, să ceară trimiterea și a acelei cereri înaintea instanței superioare, cari fiind sesizată cu apel asupra hotărârii date de tribunal cu privire la prima cerere, prin efectul devolutiv al apelului urmează ca statuând asupra ei să statueze și asupra cererei cu cauză și obiect identic formulată doar prin o deosebită petiție de către același reclamant contra aceluiași pârît.

Că, astfel fiind, tribunalul urmează a dispune ca cererea de față să fie înaintată Curței de apel București s. III care este sesizată prin apelul pârîților de a se pronunța asupra celeilalte cereri cu obiect și cauză identică, și asupra căreia a intervenit sentința tribunalului-civil s. III cu No. 677/924.

Pentru aceste motive, redactate de d. judecător Siliu Rădulescu, admite excepțiunea de litispendență.

Semnați: *C. Cătuneanu, S. Rădulescu*

TRIBUNALUL DAMBOVIȚA

Secția III

Audiența de la 13 Mai 1924

Președenția D-lui Const. Dumitrescu, Președinte.

Maria Marinescu cu Eremia Săndulescu.

DOL CIVIL.—VICIU DE CONSIMȚĂMÂNT.—ANULAREA CONTRA ACTELOR.—CARACTERELE ACTELOR DE VIOLENȚĂ, ART. 953, 956, 960 C. CIV.

1. Dolul civil consistă din orice înșelăciune, manopere frauduloase întrebuințate în încheerea unui act juridic pentru a înșela, pentru a induce în eroare o persoană în scopul de a-i surprinde consimțământul, care nu constituie decât un viciu de consimțământ și dă loc la acțiunea în anularea contractului, iar condițiunile cerute pentru ca dolul să aducă anularea actului sunt: ca dolul să fie urzit de una din părțile contractante, fie că ea a întrebuințat manoperele personal, fie că a participat la un dol urzit de o terță persoană, prin niște fapte care pentru a fi constitutive ale dolului presupun între-

buițarea de mijloace, artificii, viclenii, cuprinzând acte practicate în vederea înșelăciunii care să fie cauza determinantă a contractului, adică de așa natură în cât fără el victima dolului n'ar fi contractat.

2. Violența este un viciu de consimțământ care aduce anularea contractelor și există când o persoană n'a contractat de bună voe, dar din cauză că i s'a smuls consimțământul în urma unei constrângeri fizice sau morale care s'a exercitat asupra sa de către persoana în folosul căreia a fost contractată obligația sau de o a treia persoană, în cât nu i-ar fi fost cu putință să facă altfel de cât consimțind asupra încheerii actului.

3. Caracterele unui act de violență, sunt: ca el să fie de natură a produce impresie asupra unei persoane care este inezestrată cu rațiune, ținându-se în seamă pentru a aprecia gravitatea actului de violență, de vârstă, sexul și condiția persoanei; ca violența să nască temerea unui rău considerabil; ca violența să fie nedreaptă, și ca ea să fie îndreptată contra persoanei amenințată, sau contra aproapelui său, ori să-i atingă bunurile ei.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea pornită de d-na Maria Marinescu, contra d-lui Eremia Săndulescu pentru anularea actului de vânzare transeris la acest tribunal sub No. 2231/923, pentru motivul să consimțământul în acest act de vânzare i-a fost smuls prin violență și surprins prin dol.

Având în vedere că se constată că reclamanta și pârâtul trăind împreună în căsătorie legitimă dela 7 Febr. 1898 până la 10 Ian. 1920, în timpul căsniciei prin 1913, cei 2 soți au devenit co-proprietari în indiviziune asupra imobilului situat în Târgoviște str. C. Fusea No. 12, la care pârâtul a făcut reparații pentru suma de lei 4000, iar în 1921, tot pârâtul a achitat o creanță ipotecară în valoare de lei 10.000, ce greva imobilul. Reclamanta și pârâtul divorțându-se în 1920, ei au continuat ca să trăiască împreună și după desfacerea căsătoriei. În timpul acestei conviețuiri nelegitime, între cei 2 foști soți, a intervenit actul de vânzare a cărui anulare se cere, prin care reclamanta a vândut pârâtului parte din imobilul din str. Fusea 12 compusă din 2 camere cu locul lor (casele mici) lipite de corpul principal ce-i rămânea reclamantei pe prețul de 14.000 lei achitat astfel: lei 10.000 datorita ipotecară plătită de pârît, iar lei 4.000 i-a reținut pârâtul în comptul reparațiilor pe care el le făcuse imobilului în 1913. Reclamanta susținând că pârâtul i-a viciat consimțământul prin dol și violență, a pornit contra sa prezenta acțiune pentru anularea contractului de vânzare, transeris la No. 2231/923.

Având în vedere că reclamanta susține că actele de violență exercitate contra sa de către pârît con-

sistă atât din acte de violență materială ca certuri, bătăi și violențe morale ca amenințarea de a fi părăsită, urmate chiar de părăsire, iar dolul comis în vederea determinării reclamantei de a contracta, consistă din acte practicate pentru a o înșela, pârîtul exploatând situația reclamantei de văduvă, luându-și obligația de a trăi cu reclamanta și a o ajuta după desfacerea căsătorii în schimbul obligațiunii reclamantei de a-i da imobilul ce formează obiectul actului de vânzare a cărui anulare se cere.

Considerând că dolul civil consistă din orice înșelăciune, manopere frauduloase întrebunțate în încheierea unui act juridic pentru a înșela, pentru a induce în eroare o persoană în scopul de a-i surprinde consimțământul, care nu constituie decât un viciu de consimțământ și dă loc la acțiune în anularea contractului, iar condițiunile cerute pentru ca dolul să aducă anularea actului sunt: ca dolul să fie urzit de una din părțile contractante, fie că ea a întrebunțat manoperile personal, fie că a participat la un dol urzit de o terță persoană, prin niște fapte care pentru a fi constitutive ale dolului presupun întrebunțarea de mijloace, artificii, viclenii, cuprinzând acte practicate în vederea înșelăciunii care să fie cauza determinantă a contractului, adică de așa natură, încât fără ele victima dolului n'ar fi contractat. Dolul aducând anularea contractului când autorul său a reușit să inducă în eroare victima pentru a o determina să contracteze, eroarea va fi rezultatul unor manopere frauduloase îndestulătoare ca să atragă anularea contractului când ele au fost de natură a face să nască în spiritul victimei ideea de a contracta, eroare care n'ar rezulta din asemenea uneltiri viclene, nefiind suficientă pentru a aduce anularea contractului.

Că violența este un viciu de consimțământ care dă loc la anularea contractelor și există oridecâte ori se stabilește că o persoană n'a contractat de bună voe, dar din cauză că i s'a smuls consimțământul în urma unei constrângeri fizice sau morale care s'a exercitat asupra sa de către persoana în folosul căreia a fost contractată obligația sau de o a treia persoană, încât nu i-a fost cu putință să facă altfel decât consimțind asupra încheerii actului ce i se pretindea de persoana care exercită violența. Din termenii art. 953 c. civ., rezultă că caracterele pe care trebuie să le întrunească un act de violență pentru a vicia consimțământul sunt: ca el să fie de natură a produce impresie asupra unei persoane care este înzestrată cu rațiune, ținându-se în seamă pentru a aprecia gravitatea actului de violență, de vârstă, sexul, și condiția persoanei; ca violența să nască temerea unui rău considerabil; ca violența să fie nedreaptă, și, ca ea să fie îndreptată chiar contra persoanei amenințată, sau contra aproapelui său, ori să-i atingă bunurile ei.

Considerând că din examinarea probelor și motivelor invocate de reclamantă pentru a dovedi că consimțământul său dat la încheierea contractului de vânzare a cărui anulare se cere ar fi fost viciat prin dol și violență, nu rezultă că pârîtul ar fi practicat dolul pentru a determina pe reclamantă a încheia contractul de vânzare și fără de care actul n'ar fi fost încheiat, și nici că ar fi întrebunțat acte de violență de natură a produce o vie impresie asupra reclamantei sau să-i nască temerea unui rău considerabil care să-i fi viciat consimțământul.

Că, în adevăr, stabilindu-se că pârîtul posedă o parte indiviză în imobilul din str. C. Fusea 12, că acest imobil era grevat de o creanță de 10.000 lei pe care pârîtul a achitat-o cu din prețul vânzării, că reclamanta datora pârîtului lei 4000 costul unor reparațiuni ce el făcuse imobilului care au fost socotite în prețul vânzării, necesitatea de a achita aceste datorii și mai cu seamă datoria ipotecară de 10.000 lei care devenise exigibilă, a putut să fie cauză de natură a fi determinat pe reclamantă a vinde pârîtului o parte din imobilul său (casele mici) în care avea și pârîtul o parte indiviză, ceea ce înlătură susținerea reclamantei că ea ar fi consimțit la vânzare numai în urma unor mijloace ce ar fi practicat pârîtul pentru a-i inspira ideea de a contracta în schimbul obligațiunii ce și-ar fi luat pârîtul de a trăi mai departe cu reclamanta și a o ajuta. Din probele administrate, rezultând că reclamanta și pârîtul atât în timpul căsătorii cât și după desfacerea ei, se certau, trăiau în rele raporturi și câteodată se păraseau, certurile, relațiunile încordate, relele raporturi, fiind obicinuite între reclamantă și pârît, nu pot avea caracterul faptelor constitutive ale dolului care presupun întrebunțarea de mijloace, artificii, viclenii, cuprinzând acte combinate, manopere practicate în vederea înșelăciunii care să fi fost cauza determinantă a contractului și nici pe acelea ale unor acte de violență de natură a fi produs o impresie asupra reclamantei pentru a-i vicia consimțământul.

Că, prin urmare, nerezultând că consimțământul reclamantei dat la încheierea actului de vânzare a cărui anulare se cere, ar fi fost smuls prin violență și surprins prin dol de către pârît, acțiunea reclamantei prin care tinde la anularea acestui act de vânzare, este neîntemeiată și cată a fi respinsă ca atare.

Pentru aceste motive, redactate de d. președinte, respinge acțiunea.

Semnați: *C. Dumitrescu, D. Georgescu*